

POSTANOWIENIE

Dnia 17 listopada 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Myszka (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

SSN Agnieszka Piotrowska

1) w sprawie z powództwa D.K.
przeciwko P. J. i J. B.
o zapłatę kwoty 100.000 złotych

2) w sprawie z powództwa J.B.
przeciwko D.K.
o zapłatę kwoty 2.929,70 złotych

3) w sprawie z powództwa P.J.
przeciwko D.K.
o zapłatę kwoty 2.929,70 złotych

4) w sprawie z powództwa J.B.
przeciwko D.K.
o zapłatę kwoty 3.801,30 złotych

5) w sprawie z powództwa P.J.
przeciwko D.K.
o zapłatę kwoty 3.801,30 złotych

6) w sprawie z powództwa J.B.
przeciwko D.K.
o zapłatę kwoty 7.155,26 złotych

7) w sprawie z powództwa P.J.
przeciwko D.K.
o zapłatę kwoty 7.155,26 złotych

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 17 listopada 2016 r.,
zażalenia powoda D.K.
na postanowienie zawarte w punkcie I wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 25 maja 2016 r., sygn. akt I ACa .../16,

uchyła zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę w tym zakresie Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] postanowieniem zawartym w wyroku z dnia 25 maja 2016 r. odrzucił, jako wniesioną po upływie przepisanego terminu, apelację powoda D.K. od wyroku Sądu Okręgowego w [...] z dnia 6 listopada 2015 r. (art. 370 k.p.c.). Stwierdził, że odpis wyroku z dnia 6 listopada 2015 r. wraz z uzasadnieniem został doręczony pełnomocnikowi powoda w sposób określony w art. 139 § 1 k.p.c. Przesyłka była dwukrotnie awizowana, po raz pierwszy w dniu 25 listopada 2015 r. i ponownie w dniu 3 grudnia 2015 r. Doręczenie nastąpiło zatem w dniu 10 grudnia 2015 r. Pełnomocnik powoda, jak wynika z elektronicznego potwierdzenia odbioru, odebrał przesyłkę w dniu 11 grudnia 2015 r., natomiast apelację wniósł dopiero w dniu 28 grudnia 2015 r., a więc po upływie dwutygodniowego terminu przewidzianego w art. 369 § 1 k.p.c.

W zażaleniu na postanowienie odrzucające apelację powód wniósł o jego uchylenie, zniesienie postępowania przed Sądem Apelacyjnym w zakresie rozprawy odbytej w dniu 25 maja 2016 r. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Zarzucił naruszenie art. 139 § 1 k.p.c. przez przyjęcie fikcji doręczenia dokonanego w dniu 10 grudnia 2015 r., mimo że operator pocztowy nie zawiadomił adresata powtórnie o pozostawieniu pisma w placówce pocztowej i nie wskazał miejsca, w którym odebranie przesyłki jest możliwe, art. 233 § 1 k.p.c. przez dowolną ocenę elektronicznego potwierdzenia odbioru i przyjęcie na jego podstawie, że przesyłka była dwukrotnie awizowana, mimo że w potwierdzeniu tym nie wskazano osoby doręczającej przesyłkę, miejsca jej pozostawienia ani miejsca pozostawienia powtórnego zawiadomienia o możliwości jej odebrania w określonym miejscu, art. 373 w związku z art. 369 k.p.c. przez odrzucenie apelacji, mimo że ze względu na nieskuteczność doręczenia wyroku z uzasadnieniem termin do wniesienia apelacji nie rozpoczął biegu, oraz art. 379 pkt 2 i 5 k.p.c. przez pozbawienie skarżącego możliwości obrony swych praw, spowodowane odrzuceniem apelacji wniesionej w terminie oraz przez reprezentowanie pozwanych na rozprawie w dniu 25 maja 2016 r. przez nienależycie umocowanego pełnomocnika.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W dniu 1 czerwca 2016 r. skarżący złożył do Sądu Okręgowego w [...] wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia apelacji od wyroku z dnia 6 listopada 2015 r. (t. IX k. 1630), czyniąc to - jak twierdzi w zażaleniu - jedynie z ostrożności procesowej. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, wniosek o przywrócenie terminu i zażalenie na odrzucenie pisma z powodu uchybienia terminowi wyłączają się wzajemnie, służą bowiem innym celom i opierają się na różnych podstawach. Jeżeli strona nie neguje, że uchybiła terminowi i wskazuje przyczyny usprawiedliwiające to uchybienie, powinna złożyć wniosek o przywrócenie terminu a nie zażalenie. Składanie zażalenia jest natomiast uzasadnione, jeżeli strona twierdzi, że nie uchybiła terminowi, a sąd zajął w tej kwestii błędne stanowisko. Konieczność rozpoznania wniosku o przywrócenie terminu do dokonania spóźnionej czynności procesowej aktualizuje się więc dopiero wtedy, gdy strona nie kwestionuje faktu dokonania czynności procesowej po upływie terminu (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 1999 r., II CZ 129/99, nie publ., z dnia 4 października 2001 r., I CZ 116/01, nie publ., z dnia 18 marca 2004 r., III CZ 10/04, nie publ., z dnia 23 lutego 2005 r., III CZ 124/04, nie publ., z dnia 22 kwietnia 2010 r., II CZ 11/10, nie publ. i z dnia 17 października 2012 r., I CZ 123/12, nie publ.).

W zażaleniu skarżący zakwestionował stanowisko Sądu Apelacyjnego, że apelacja od wyroku z dnia 6 listopada 2015 r. została złożona po upływie terminu. Podniósł, że u podstaw tego stanowiska legła błędna ocena skuteczności doręczenia jego pełnomocnikowi, radcy prawnemu B. P., odpisu wyroku z uzasadnieniem. Na okoliczność, że w dniu 3 grudnia 2015 r. do kancelarii pełnomocnika nie doręczono żadnej korespondencji powołał dowody z dokumentów oraz z zeznań świadków.

Jak wynika z art. 139 § 1 k.p.c., w razie niemożności doręczenia pisma do rąk adresata lub działającej za niego osoby (art. 133 § 1 i 2 oraz § 3 zdanie pierwsze) oraz w sposób przewidziany w art. 138 k.p.c., pismo przesłane za pośrednictwem operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe (jedn. tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1113 ze zm.) należy

złożyć w placówce pocztowej tego operatora, a doręczane w inny sposób – w urzędzie właściwej gminy, umieszczając zawiadomienie o tym w drzwiach mieszkania adresata lub w oddawczej skrzynce pocztowej ze wskazaniem gdzie i kiedy pismo pozostawiono, oraz z pouczeniem, że należy je odebrać w terminie siedmiu dni od dnia umieszczenia zawiadomienia. W przypadku bezskutecznego upływu tego terminu, czynność zawiadomienia należy powtórzyć.

Doręczenie przewidziane w przytoczonym przepisie, określane jako doręczenie przez awizo, opiera się na domniemaniu, że pismo albo co najmniej zawiadomienie o złożeniu pisma dotarło do adresata, celem bowiem zawiadomienia, o którym mowa, jest stworzenie adresatowi możliwości zapoznania się z pismem. Adresat może odebrać pismo w określonym terminie z miejsca jego złożenia, jednak skutek doręczenia następuje także wtedy, gdy pismo nie zostanie odebrane. To czy adresat odbierze pismo z miejsca jego złożenia ma natomiast znaczenie dla określenia chwili, w której nastąpią skutki doręczenia. Chwilą doręczenia pisma w wypadkach przewidzianych w art. 139 § 1 k.p.c. jest chwila odebrania pisma w miejscu jego złożenia, jeżeli odbiór nastąpił w ciągu siedmiu dni od dnia umieszczenia zawiadomienia, a jeżeli adresat nie zgłosił się po odbiór - chwila, w której upłynął termin do odbioru złożonego pisma. Ze względu na to, że art. 139 § 1 k.p.c. pozwala na uznanie pisma za doręczone, mimo że odbiorca go nie otrzymał, dla skuteczności doręczenia konieczne jest rygorystyczne przestrzeganie wymagań określonych w tym przepisie oraz w przepisach, wydanego na podstawie art. 131 § 2 k.p.c., rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 października 2010 r. w sprawie szczegółowego trybu i sposobu doręczania pism sądowych w postępowaniu cywilnym (jedn. tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 1222 ze zm. - dalej: „rozporządzenie”). Naruszenie tych wymagań czyni doręczenie nieskutecznym. Samo złożenie pisma w placówce pocztowej lub w urzędzie gminy nie wywoła skutków doręczenia w sposób przewidziany w art. 139 § 1 k.p.c., jeżeli nie zostanie dwukrotnie umieszczone we właściwym miejscu i we właściwy sposób zawiadomienie, o którym mowa w tym przepisie (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 1971 r., III CZP 10/71, OSNCP 1971, nr 11, poz. 187, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 2004 r., III CK 226/02, nie publ., postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 1969 r., II CZ 208/68,

OSNCP 1969, nr 9, poz. 164, z dnia 4 października 1971 r., I PZ 53/70, OSNCP 1971, nr 6, poz. 100, z dnia 21 czerwca 1988 r., III CRN 172/88, nie publ., z dnia 20 czerwca 2000 r., III CZ 59/00, nie publ., z dnia 6 lipca 2000 r., V CKN 1159/00, OSNC 2001, nr 1, poz. 12, z dnia 10 sierpnia 2000 r., IV CKN 1026/00, OSNC 2001, nr 1, poz. 16, z dnia 16 lutego 2001 r., I CKN 1301/00, nie publ., z dnia 18 kwietnia 2001 r., III CZ 7/01, nie publ., z dnia 16 października 2001 r., V CZ 187/01, nie publ., z dnia 3 lipca 2008 r., IV CZ 51/08, nie publ., z dnia 16 grudnia 2010 r., I CZ 149/10, nie publ., z dnia 14 lutego 2013 r., II CZ 189/12, nie publ., z dnia 12 marca 2015 r., I CZ 6/15, nie publ., z dnia 24 września 2015 r., II UZ 17/15, nie publ. i z dnia 12 maja 2016 r., III BP 8/15, nie publ.).

Przechodząc od uwag natury ogólnej do rozważenia zarzutów podniesionych w zażaleniu, trzeba stwierdzić, że zarzut nieważności postępowania przed Sądem Apelacyjnym, spowodowanej pozbawieniem skarżącego możliwości obrony swych praw, jest nieuzasadniony. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, nieważność postępowania z powodu pozbawienia strony możliwości obrony swych praw polega na tym, że strona na skutek naruszenia przepisów postępowania przez sąd lub przeciwnika w sporze nie mogła brać i nie brała udziału w istotnej części postępowania, jeżeli skutki tych wadliwości nie mogły być usunięte przed wydaniem orzeczenia w danej instancji (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 1974 r., II CR 155/74, OSPiKA 1975, nr 3, poz. 66, z dnia 13 marca 1998 r., I CKN 561/97, nie publ., z dnia 15 października 2015 r., II CSK 690/14, nie publ., z dnia 25 listopada 2015 r., II CSK 617/14, nie publ. i z dnia 20 kwietnia 2016 r., V CSK 526/15, nie publ.). Sytuacja taka nie wystąpiła w niniejszej sprawie, nie jest bowiem równoznaczny z pozbawieniem strony możliwości obrony swych praw sam fakt wydania orzeczenia o odrzuceniu apelacji. Z kolei zrzutu braku umocowania pełnomocnika pozwanych skarżący w ogóle nie uzasadnił.

Skarżący ma jednak rację, podnosząc, że Sąd Apelacyjny nie rozważył, czy placówka operatora pocztowego wypełniła obowiązek wynikający z § 7 ust. 2 rozporządzenia. Przyjmując, że pełnomocnikowi skarżącego zostało doręczone powtórne zawiadomienie o możliwości odbioru przesyłki, sporządzone według wzoru określonego w załączniku nr 3 do rozporządzenia, oparł się wyłącznie na elektronicznym potwierdzeniu odbioru, w którym - jak zauważa skarżący - nie

oznaczono osoby doręczyciela (t. VIII k. 1550). Na rozprawie apelacyjnej natomiast kwestie związane z zachowaniem terminu do wniesienia apelacji nie zostały do końca wyjaśnione, ponieważ bezpośrednio po wypowiedzi dotyczącej braku umocowania pełnomocnika strony pozwanej nastąpiło zamknięcie rozprawy (t. VIII k. 1598).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 394¹ § 3 oraz art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c. uchylił zaskarżone postanowienie i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania zażaleniowego.

kc

aj